אמר ליה שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו [ו]אמר רבה [א]מה לו לשקר אי בעי אמר (א) ליה שטרא מעליא הוא אמר ליה רב יוסף אמאי (ב) סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא ההוא דאמר (ג) לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א״ל שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא (ד) מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא א״ל רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא אמר רב אידי בר אבין הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי הלכתא כרבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום [ב]והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דקיימי זוזי לוקמי: ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעתי למלוה עילוך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך אמר (ה) לאו הדרת שקלתינהו מינאי שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאביי כי האי גוונא מאי [ג]שלח ליה אביי מאי תיבעי ליה הא איהו דאמר הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דאוקמו זוזי לוקמו [ד]והני מילי דא״ל הדרת אוזפתינהו מינאי אבל א״ל הדרתינהו ניהלך מחמת דהוו שייפי וסומקי אכתי איתיה לשעבודא דשטרא רבא בר שרשום נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי א״ל אביי אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא במשכונתא הוה נקיטנא מאבוהון דיתמי והוה לי

זוזי

אמר ליה שטרא זייפא הוא. השטר מזויף וגם שני חזקה לא החזקת: **גחין.** בעל השטר: **לחיש לרבה.** בנחת שלא (ו) שמע המערער: **אין שטרא זייפא הוא.** פי׳ ר״ח לאו שטרא זייפא ממש אלא כמו שטרא זייפא שלא נכתב על מכירה זו ומאי ניהו שטר אמנה דהוא בטל מיהו אי לאו דאודי בטענתיה דתובע דשטרא זייפא הוא לאו כל כמיניה שהרי העדים מכירים חתימת ידיהם ומשום הכי אמר רבה מה לו לשקר ולומר שטרא מעליא הוה לי ואירכס לימא האי שטרא לאו זייפא הוא דאי הוה בעי לקיומיה מקיים ליה. א״נ איכא לפרושי זייפא שטר מזויף ממש שזייף חתימת העדים יפה וטועים העדים כסבורים חתימת ידיהם היא ומקיימים את השטר והלכך מצי לקיים את השטר ולומר שטרא מעליא הוא. א״נ מצי לקיימו בעדים שקרים שחתמו לו. ולשון עיקר: **לחיש ליה לרבה.** גרסינן. דרבה מלך מקמי דרב יוסף כדאמרינן בשלהי דברכות (דף סד.) והיה רב יוסף חבירו מקשה לו: **אמאי קא סמכת אהאי שטרא.** דהא שני חזקה ליכא והאי שטרא חספא בעלמא הוא (ז) וכיון דאודי אודי. ולא דמי לשאר מה לו לשקר שבגמרא שבשתי טענות יכולות להיות אמת אותה שהוא טוען ואותה שהוא היה יכול לטעון ולא טען דאמרי׳ מיגו אבל הכא דמי למה לו לשקר במקום עדים שהרי כל כחו וחזקתו בקרקע זו על ידי האי שטר הוא והילך נאמר מה לו לשקר בשטר זה אי בעי אמר שטרא מעליא הוא והלא מודה שהשטר פסול והודאת בעל דין כמאה עדים(כ) ואילו באו שני עדים שאמרו שהוא פסול ליכא תו מה לו לשקר: **הב לי מאה זוזי כו׳.** כפלוגתא דלעיל ובאותם הטעמים: **הלכתא כוותיה דרבה בארעא.** באותו דין ראשון דלעיל מספקא ליה לרב אידי בר אבין טעם של מי משניהם נראה יותר הלכך פוסק בראשון כרבה דאמרינן מה לו לשקר ויעמוד על מקחו דכיון דלא אתבריר טעמיהם של רבה ורב יוסף המוציא מחבירו עליו הראיה. וגבי זוזי שהלוה מוחזק ולא בעל השטר אמרינן יביא בעל השטר ראיה ויטול דהיכא דקיימא ארעא תיקום ולא נוציא מספק וכן זוזי היכא דקיימי ליקום וכן הלכה. ואע״ג דפסקינן הלכה כרב יוסף בשדה ענין ומחצה (לקמן דף קיד:) מכלל דבכולי גמרא הלכה כרבה ולא כרב יוסף והכא פסקינן הלכה כרב יוסף לא קשיא דהא בהך פלוגתא נמי פסקינן כרבה: **דפרעתי למלוה עילוך.** כגון ערב קבלן א״נ כגון שאמר המלוה בשעת ההלואה ממי שארצה אפרע: **והא שטרא.** שטר שהיה לו למלוה עליך והחזירו לי לפי שפרעתי מונו והרי אתה משועבד לי בשטר זה כמו שהיית משועבד לו: **אמר.** לוה לערב וכי לא פרעתיך נתמיה: **לאו הדרת ושקלתינהו מינאי.** וכמי שלא פרעת דמי ולוה לא הודה לו בכך: **כה״ג מאי.** דלא דמי כל כך לשטר מלוה דלעיל דפסקינן כרב יוסף דהתם מודה היה בעל השטר ששטר אחר היה לו ונאבד ולקח את זה להיות בידו לזכות ואותו מזויף הוא ממש דלא נכתב על מלוה (ח) זה הלכך הפסיד דהיכא דקיימי זוזי תיקום אבל הכא לא היה לערב שטר אחר מעולם כי אם זה והלכך אע״ג דפרעינהו כיון דהדר שקלינהו כאילו לא פרעינהו דמי ומחייב לפרעו או דלמא מ״מ מודה הוא שפרעו וקיימא לן(ג) שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שעבודו והאי שטרא חספא בעלמא הוא: **שלח ליה אביי והא את הוא דאמרת הלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי.** שמעינן מהכא דשטרא זייפא דאיירי בה רבה ורב יוסף לאו זייפא ממש דהוא שקר וכי זייף וכתב בכה״ג לדברי הכל ואפי׳ לרבה פסול הוא אלא כה״ג כגון שטר פרוע שנמחל שעבודו או כגון שטר אמנה שלא ניתן ליכתב וכיוצא בהן פליגי רבה ורב יוסף ואביי משוה ליה להאי שטרא כשטרא דאיירי ביה רבה ורב יוסף ואמר כיון דמודה הערב (ט) דפרע אלא הדר ושקלינהו להנהו זוזי אע״פ שהשטר ביד הערב לא מחייבינן ללוה לשלומי כן פי׳ ר״ח. ולי נראה דה״ה לזייפא ממש. וקפסיק גמרא ואזיל: **וה״מ.** דאמרינן היכא דקיימי זוזי תיקום ולא מיחייב לוה לפרוע לערב היכא דטעין ערב כדאמר לעיל דאמר פרעתינהו אבל הדר יזפתינהו מנאי דערב גופיה מודה שהשטר שבידו נמחל שעבודו: **אבל.** אי טעין ערב אני החזרתי לך אותם מעות עצמן משום דהוו שיפי נישוף צורתן ולא היו יוצאין בהוצאה כמו הכסף מטבע של חבירו (ב״ק דף נח.): **וסומקי.** האדים נחשתן יותר מדאי נמצא שעדיין לא פרעו: **אכתי איתיה לשעבודא דשטרא.** וכאילו טעין לא פרעתי דמי: (י) **שרשום נפיק עליה קלא דקאכיל ארעא דיתמי.** כדמפרש לקמיה דבמשכון היתה אלא עד עכשיו שכלו שני משכנתא והלכך נפק עליה קול של עדות אמת דמהשתא אכיל ארעא דיתמי: **משכנתא. נקיטנא מאבוהון הוה.** במשכנתא דסורא דכתבי הכי במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף (לקמן לה:) ובימי אביהם אכלתיה שני חזקה:

זוזי

אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא. תימה דליהמניה במיגו דאי בעי אמר שטרא מעליא הוא ותירץ ר״י בר׳ מרדכי דלא אמרי׳ מיגו להוציא ממון (ב) ומה שהוא מוחזק בקרקע אינו כלום דקרקע בחזקת בעליה קיימא כיון שאין לו שטר ולא חזקה אלא בדברים בעלמא שאומר שטרא מעליא הוה לי ואירכס ולא אמרי׳ מיגו אלא להחזיק ממון שיכול לפטור עצמו ע״י מיגו אי נמי אם יש לו שטר או חזקה וזה בא לפסול ראייתו או זה יכול לקיימו ע״י מיגו כמו קמי דידי זבנה מינך מיגו דאי בעי אמר מינך זבינתיה ואכלתיה שני חזקה ואין נראה לר״י מדלא מפרש טעמא הכי בהדיא משמע דלאו משום הכי הוא ונראה לר״י דטעמא דרב יוסף דלא אמרי׳ מיגו הכא כיון דלית ליה הכא מיגו אא״כ שקר תחלה שהולך לשקר תחלה ולומר והא שטרא א״נ משום הכי לא אמרי׳ הכא מיגו משום דהוי חוזר וטוען דמעיקרא טען והא שטרא ועתה חוזר בו ומודה דחספא בעלמא הוא אלא שטרא מעליא הוה ליה:

והלכתא כוותי׳ דרבה בארעא. רבינו שמואל פירש דמספקא ליה כמאן הלכתא וצריך לדחוק ולפרש ולחלק בין ספיקא דתרי ותרי לספיקא דדינא דהא דלא אוקמה בחזקת מרה קמא כמו בנכסי דבר שטיא דאמרי׳ (כתובות דף כ.) אוקי תרי בהדי תרי ואוקי נכסי בחזקת בר שטיא התם הוו תרי ותרי כמאן דליתנהו דמי ואוקמי׳ ארעא בחזקת מרה קמא אבל הכא דמספקא לן דינא כמאן התם לא שייך כולי האי למימר אוקמה אחזקת מרה קמא *ונוציא מיד המוחזק ודוחק הוא ועוד דהילכתא משמע דלגמרי פוסק כרבה ולא מספק אפי׳ עבד כרב יוסף בדיעבד לא עבד ונראה לר״י דהיינו טעמא דהלכתא בארעא כרבה וכרב יוסף בזוזי משום דאמרי׳ מיגו לאוקמי ממונא ואית לן לאוקמי ארעא בחזקת מרה דקיימא השתא וכהכותב (כתובות דף פה. ושם) דאמר מיגו דיכלי למימר לא היו דברים מעולם יכלי למימר הני סיטראי נינהו אף על גב דמיגו להוציא לא אמרינן שאני התם דאיכא שטרא:

נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי. פירוש יצא הקול שהוא של יתומים אבל אין לפרש דיצא הקול דמתחלה היה של אביהם אבל עכשיו לא היו יודעין דא״כ הוה מצי למימר לקוחה היא בידי:

אמור

עין משפט נר מצוה

לו א מיי׳ פט״ו מהל׳ טוען ונטען הל׳ ט סמג עשין צה טוש״ע ח״מ סי׳ קמו סעיף כה:

לז ב מיי׳ פי״ד מהל׳ מלוה הלכה ו סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ פג סעיף ד:

לח ג ד מיי׳ שם הלכה ח וסמג שם טוש״ע שם סי׳ נ סעיף ב:

◆

רבינו גרשום

חספא בעלמא הוא דהא איהו מודי דזייפא הוא. הלכ׳ כוותי׳ דרבה בארעא דאמרינן מה לי לשקר משום דכיון דמחזיק הוא בארעא תיקום ברשות מאן דמחזיק בה דאוקי ממונא בחזקת מריה ולא מפקינן מיניה עד דמייתי אידך ראיה דלא זבנה ניהליה. והלכ׳ כוותיה דרב יוסף דאמר האי שטרא חספא בעלמא הוא ואוקמי׳ זוזי ברשות דמחזיק בהון דאמרינן היכא דקיימי זוזי לוקמי ולא מפקי מיניה. מאי תיבעי ליה להאי רב אידי ב״ר אבין והא איהו גופיה אמר הלכתא כותי׳ כו׳. והני מילי דאמרי׳ בזוזי היכי דקיימי לוקמן היכי דאמר האי ערב הדר אוזיפתינהו לך דמכל מקום מודי דפרע ליה לוה אבל אי אמר הדרתינהו לך מחמת דהוו שיפי וסומקי שנתגררו זה בזה ונתגלו נחושתן אכתי איתא לשעבודא דהאי שטרא ואית ליה לשטרא למגביה הואיל וזה אומר שלא קבלו בפרעון:

מסורת הש״ס

א) [לעיל דף לא. וש״נ], ב) [ב״מ ג:], ג) [כתובות פה.], ד) [ועי׳ תוספות ב״מ ג. ד״ה [illegible]],

◆

גליון הש״ס

גמרא אמר רבה מה לי לשקר. עיין בב״מ דף ג ע״א תוס׳ ד״ה וזה ודף קטו ע״א תוס׳ ד״ה והא: תוס׳ ד״ה והלכתא כו׳ ונוציא מיד המוחזק. עיין לקמן דף מא ע״א ברשב״ם ד״ה מיסתן:

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אי בעי אמר שטרא מעליא ותיבת ליה נמחק: (ב) שם אמאי קא סמכת: (ג) שם ההוא דאמר ליה לחבריה: (ד) שם זייפא הוא מיהו: (ה) שם אמר ליה לאו הדרת: (ו) רשב״ם ד״ה לחיש וכו׳ שלא ישמע: (ז) ד״ה אמאי וכו׳ דכיון דאודי: (ח) ד״ה כה״ג מאי וכו׳ מלוה זו הלכך: (ט) ד״ה שלח וכו׳ דמודה הערב דאיפרע אלא: (י) ד״ה רבא בר שרשום נפיק: (כ) תוס׳ ד״ה אמאי וכו׳ ממון מחזקתו דמה שהוא מוחזק:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones